

Kommunens planering och möjligheten att påverka

Genom sin planering bestämmer kommunen hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Planeringen är både långsiktig, strategisk och detaljerad. Det så kallade planmonopolet innebär att kommunen självständigt bestämmer när och hur byggande ska ske och hur bevarandet ska se ut. De olika planeringsinstrumenten är regionplan, översiktsplan, detaljplan och områdesbestämmelser. Här beskrivs kommunens översiktsplanering och de möjligheter som finns att påverka den processen. Därefter följer exempel på frågor som kan vara bra att ställa och besvara när man granskar och ska lämna synpunkter på en översiktsplan. Frågorna kan också vara till nytta vid granskning av detaljplaner.

Översiktsplaneringen är tänkt att vara en ständigt pågående process. Under varje mandatperiod ska kommunfullmäktige ta ställning till om planen är aktuell. Denna så kallade aktualitetsprövning föregås av samråd, utställning och antagande. Nedan följer översiktlig information och tips om vad man bör tänka på när man ska delta i processen och/eller ska granska och lämna synpunkter på en översiktsplan.

Vad innebär en översiktsplan?

Varje kommun ska enligt plan- och bygglagen ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen och visar grunddragen i användningen av mark- och vattenområden och hur bebyggelsen skall utvecklas, genom såväl nybyggande som bevarande.

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande, men den har en styrande effekt bland annat när kommunen senare utformar detaljplaner eller prövar bygglov. Det är meningen att översiktsplanen ska ge en samlad bild av olika intressen och anspråk på ett visst område. Framför allt ger översiktsplanen besked om kommunens syn på den på lång sikt bästa användningen av mark- och vattenområden med hänsyn till olika allmänna intressen, till exempel växter och djur, kulturlämningar, energiförsörjning, naturreservat och friluftsliv. Planen ska på ett överskådligt sätt visa hur hänsyn tas till nationella och regionala mål, planer och program, till exempel transportpolitiska mål, miljökvalitetsmål, regionala klimat- och energistrategier och kollektivtrafikförsörjning.

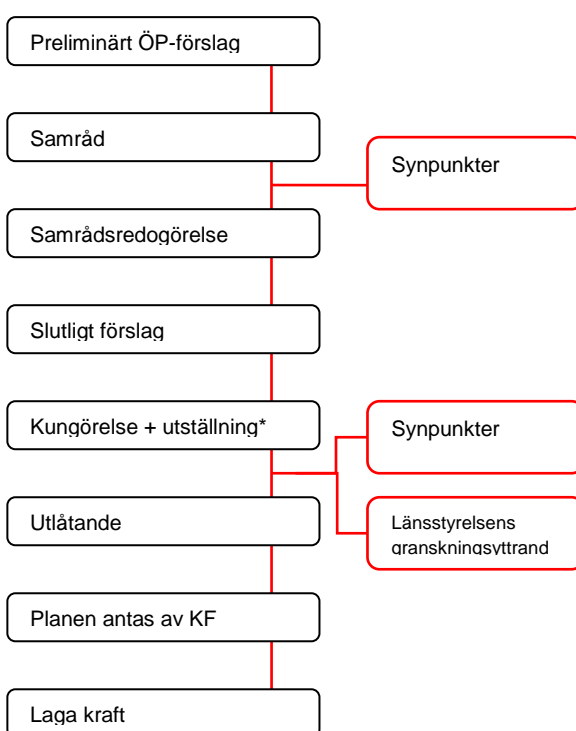
Kommunen kan också göra mer detaljerade översiktsplaner (fördjupningar) för en begränsad del av kommunen eller göra tematiska tillägg. Tematiska tillägg kan till exempel behandla områden lämpliga för vindkraft eller landsbygdsutveckling för att möjliggöra dispens från strandskyddsbestämmelserna. Skälet till att kommunen väljer en fördjupning kan vara att översiktsplanen ska kunna fungera som en tydligare vägledning inför olika beslut om mark- och vattenanvändningen, till exempel bygglov.

Hur bör det gå till när kommunen översiktsplanerar?

Processen att ta fram en översiktsplan regleras i plan- och bygglagen. Där finns bestämmelser om översiktsplanens utformning, vilket underlagsmaterial som ska tas fram, att samråd ska hållas och dokumenteras. Avvägningen mellan allmänna och enskilda intressen bör alltid göras i dialog med företrädare för respektive intresse. Information och delaktighet i ett tidigt skede har visat sig särskilt viktigt vid till exempel planering av vindkraftsutbyggnad.

Synpunkter kan lämnas av länsstyrelsen, berörda kommuner, sakägare, kommunala organ för tillväxtarbete och transportinfrastruktur, andra myndigheter, sammanslutningar och enskilda som har ett väsentligt intresse.

Översiktsplaneringens olika steg

* Observera att kommunen i vissa fall kan göra en förenklad översiktsplan för en del av kommunen. Då ersätts utställningsperioden (2 månader) med en kortare granskning på 6 veckor. Förslaget skickas sedan endast till länsstyrelsen.

När kan jag påverka översiktsplanen?

Kommuninvånare har möjlighet att lämna synpunkter på kommunens förslag till översiktsplan under både samrådsskede och utställningsskede. Under samrådet för kommunen en dialog med invånarna och det kan ske genom till exempel diskussionsmöten, via internet eller studiecirkel. Även länsstyrelsen ska bevaka olika frågor när en översiktsplan tas fram. Det handlar bland annat om riksintressen, miljö kvalitetsnormer, strandskydd, risker för översvämning och erosion. Har man synpunkter på hur dessa frågor har beaktats i översiktsplanen kan det vara idé att även vända sig till länsstyrelsen.

Ett beslut om översiktsplan fattas av kommunfullmäktige. När ett beslut om att anta en översiktsplan överklagas prövar förvaltningsrätten endast om antagandet är behäftat med formella fel. Då återförvisas ärendet till kommunen för nytt beslut. Förvaltningsrätten kan inte ändra ett beslut att anta en översiktsplan.

Att tänka på när man deltar i processen för översiktsplanering:

- Det är viktigt att komma in tidigt i processen att ändra eller ta fram en ny översiktsplan. Var uppmärksam på kommunens planering och när det är dags för ett tillägg till eller en helt ny översiktsplan. Begär att få vara remissinstans under hela processen.
- Tänk på att det kan vara lättare att förändra planen om kommungruppen kommer med egna idéer och alternativa förslag än om man bara lämnar kritiska synpunkter. Det kan också vara en fördel att ta kontakt med de medlemmar som direkt berörs för att fånga upp deras synpunkter.
- Översiktsplanering är bra under förutsättning att det sker i en öppen process och i dialog med alla intressenter (även mindre aktörer och markägare). Detta är särskilt viktigt när man gör ett tematiskt tillägg till översiktsplanen om till exempel vindkraft.
- Undersök vilka andra organisationer som kan ha likartade intressen och samordna eventuellt helt eller delvis synpunkterna på översiktsplanen med dem.

Exempel på frågor att ställa sig när man granskar en översiktsplan

Grön tillväxt i kommunen

- Är kommunens tillväxtambitioner rimliga?
- Har kommunen nämnt betydelsen av företag i den gröna sektorn? På vilket sätt tänker kommunen ge förutsättningar så att företag inom de gröna näringarna startar, utökar eller utvecklas?
- Hur påverkas sysselsättningen på landsbygden och hos våra medlemmar av planen? Särskilda hot?
- Vattenbruk (odling av fisk och skaldjur) är ett exempel på en näringsgren som många LRF-medlemmar anser är utvecklingsbar. Finns det andra näringsgrenar som medlemmarna i kommunen är intresserade av att

utveckla? Finns det områden i kommunen där dessa verksamheter skulle vara lämpliga? Hur behandlas dessa områden i översiktsplanen?

Landsbygdsboende, service och infrastruktur

- Hur påverkar planen möjligheten att få bygga på landsbygden ("spridd bebyggelse")?
- Hur påverkar planen befintlig och framtida service på landsbygden?
- Tar översiktsplanen upp frågan om kollektivtrafiken på landsbygden?
- Tar planen hänsyn till landsbygdens behov av infrastruktur (tele, data, vägar med mera)?
- Försvåras jord- eller skogsbrukets transporter genom översiktsplanen?

Bevara jordbruksmarken

- Om kommunen planerar att bebygga jordbruksmark i översiktsplanen, är det i rimlig omfattning?
- Finns alternativa markområden att exploatera som möjliggör fortsatt produktion (till exempel impediment, redan bebyggd mark, lågproduktiv skog eller industrimark)?
- Är någon jordbruksmark viktigare att bevara än annan - *som medlemmarna ställer sig bakom*?
- Har kommunen utnyttjat möjligheten att förtäta staden tillräckligt?

Grund- och markförhållanden

- Har den lokala kunskapen om speciella grund- och markförhållanden tagits tillvara?
- Tar översiktsplanen hänsyn till eventuella översvämningsrisker?

Tätortsnära jordbruk

- Innebär planen särskilda möjligheter och/eller begränsningar för befintlig och framtida djurhållning, till exempel för ladugårdar, betesdrift eller biodling?
- Innebär planen nya begränsningar när det gäller gödselhantering och bekämpningsmedel (till exempel spridningsrestriktioner, skyddsavstånd) – direkt eller som en följd av det som planeras?
- Pekar kommunen ut nya friluftsområden, reservat med mera som kan påverka möjligheter till skogsbruk, jakt, betesdrift och möjlighet till byggande?

Landskapsbild, natur- kulturmiljöer

- Är planerat skydd av naturmiljöer och grönområden bra och rimligt?
- Påverkar planen möjlighet till expansion i strandnära områden?
- Skyddar planen landsbygdens kulturmiljöer, till exempel gårdsmiljöer, på ett bra sätt?

- Hur påverkas landskapsbilden av kommunens planer?

Miljöpåverkan vatten

- Tar planen tillräcklig hänsyn till att ändrade dagvattenflöden måste tas omhand, till exempel från stora hårdgjorda ytor?
- Innebär planen risk för att till exempel bebyggelse eller dagvatten påverkar ytvatten, grundvatten eller särskilda vattentäkter?

Kretslopp, energi

- Uppmuntrar översiktsplanen till kretsloppsanpassade lösningar när det gäller avlopp?
- Hur säkerställer översiktsplanen samhällets övergång till förnyelsebar energi?

Läs mer om planering

Boverket www.boverket.se. Här finns bl.a. en faktabank om den nya plan- och bygglagen. Sök på översiktsplan för att hitta allmän information.

Notisum.se Webbsida med information om lagstiftning. Här kan du till exempel läsa plan- och bygglagen i sin helhet.

Kontakt med LRF

Vänd dig i första hand till ditt regionala LRF-kontor med frågor om planering. Du kan också kontakta Åsa Hill, asa.hill@lrf.se, telefon 08-787 50 31.